

Рис.2. Бывшая японская школа – современный Институт моря

*Яценко Віктор Олександрович, канд. архітектури, доцент
Київський національний університет будівництва і архітектури*
**МІСТОБУДІВНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ РОЗВИТКУ НОВОГО
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – ПОШУК ІСТИНИ**

Адміністративно-територіальний устрій є скелетом держави кожен рівень якого відповідає за механізм управління всіх його елементів.

За багатовіковий період існування України як держави, зміни адміністративного поділу та меж відбувались десятки раз. І кожного разу під впливом тих чи інших, зовнішніх чи внутрішніх чинників відбувався територіальний перерозподіл, змінювалась система об'єднання територій та форми управління ними.

В свою чергу містобудівна діяльність ледь-ледь встигала за всіма змінами і до дев'ятнадцятого століття головним об'єктом містобудування залишалося місто. Оточуюче середовище (території) слугували ресурсною базою існування міст і як правило не являлись об'єктом містобудівної діяльності.

Історія до дев'ятнадцятого століття налічує багато теорій і тенденцій розвитку містобудування та ставлення до міста. Перші міста Месопотамії 8-25 тисяч жителів, Гіпподамова система і перші регулярні плани міст Греції, інженерна структура міст Риму, уособлення міста – фортеці середньовіччя, феодальне, княже, боярське, церковне місто та інші.

Дев'ятнадцяте століття внесло зміни до стратегічного ставлення до міста як об'єкта життєдіяльності людини та оточуючого середовища. Місто

розглядають, як центр системи розселення яке впливає на адміністративні межі, та їх перерозподіл. Появляються терміни: місто, передмістя, місто-підприємство або системний комплекс, місто соціальна система норм і законів, комфорту, регульованого середовища, місто функціонально-орієнтованого міського простору, управління, науки, виробництва та інші.

Конкретизація специфіки економічного та політичного статусу вимагає нової системи адміністративного законодавчого закріплення необхідних територій на внутрідержавному рівні. Розвиток системи розселення є не що інше як відображення економічного розвитку території країни, комплексна взаємодія всіх функціональних елементів.

На даний час Україна знаходиться на дуже непростому переломному етапові свого розвитку – зміні адміністративно-територіального устрою та децентралізації управління. Надзвичайно складна економічна, політична та соціальна ситуація. Нестабільність старої форми правління змушує знову приймати радикальні рішення, як в політичній сфері так і адміністративній, економічній, соціальній та інші. Не без уваги та значних труднощів знаходиться і система містобудівної діяльності.

Згідно нового закону про місцеве самоврядування, який означає: права і спроможність територіальної громади та створення нею органів місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання місцевого значення шляхом регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, виходячи з інтересів місцевого населення. Для містобудівної діяльності, яка будувалась як і інші, за чіткою вертикаллю починаючи від Генеральної схеми розселення і до населеного пункту виникає необхідність її корегування. Так регіональне планування держави в колишньому СРСР виходило головним чином з економічної доцільності розміщення виробництва в окремих регіонах з вирішенням трьох соціальних проблем, а саме: [1]

- Вирівнювання умов життя населення на всій території держави;
- Охорони природних ресурсів та навколишнього середовища;
- Створення планової системи розміщення населення на території держави.

Рішення проблем було в розробці ряду спеціалізованих проектних робіт таких, як :

- Схеми розвитку та розміщення виробничих сил та виробництва;
- Схеми розселення ;
- Схеми та проекти регіонального планування.

Реалізація проектних рішень, як правило натикалась на ряд ускладнень. І одним з головних було неможливість фінансового та економічного забезпечення нижніх рівнів територіальних структур. Стратегія розвитку повністю підпорядковувалась вертикалі, територіально – галузевому плануванню та проектуванню в якому кінцевим суттєвим елементом було поселення (місто).

Нова політична стратегія децентралізації влади та нової системи самоврядування змушує переглянути всі три соціальні задачі регіонального планування з іншої точки зору.

Законопроект №656-У111 від 31.08.2015 передбачає, що систему адміністративно-територіального устрою України будуть складати адміністративно-територіальні одиниці: громади, райони, регіони. Громада є первинною одиницею у системі адміністративно-територіального устрою України. Декілька громад формують райони. Органом місцевого самоврядування громади є рада громади як представницький орган. Матеріальною основою місцевого самоврядування є: земля, рухоме і нерухоме майно, природні ресурси, інші об'єкти власності громади.

Новий елемент «територіальна громада» – сукупність жителів населених пунктів, що входять до складу адміністративно-територіальної одиниці громади; «громада» – територіальна громада із територією відповідної адміністративно-територіальної одиниці. [2]

Проектна діяльність передбачала розробку регіональної документації і на основі її розробку проектів генеральних планів населених пунктів в їх адміністративних межах. Території, що знаходяться за межами населених пунктів є на даний час в розпорядженні районних та обласних адміністрацій і можуть бути об'єктом відповідних схем та проектів районного планування. Два об'єкти, три суб'єкти управління. Місто в своїх межах, інші населені пункти та територія яку часто називають «спільних інтересів» упускаючи яких і кого. Для міста, як резерв розвитку, для поселень місцем постійного працевлаштування, для адміністрації як васала управління. Звичайно така ситуація аж ніяк не могла мати майбутнього тому і містобудівна документація завжди наштовхувалась на складність узгодження головних рішень. Тому нові умови самоврядування створюють не територіальні зони спільних інтересів, а паритет двох суб'єктів їх інтересів на принципах економічної, соціальної та політичної державності.

Єдиний економічний простір з чітким розподілом власників та їх ролі в стратегії розвитку самостійності. Не формальне вирівнювання умов соціально-економічного розвитку регіонів, а економічні можливості та державне регулювання стабільного розвитку кожної територіальної громади, як структурної складової держави.

Пріоритетність регіонів як можливість не додаткових дотацій, а відповідного регульованого росту в умовах розвитку місцевого самоврядування. Використання природних ресурсів, рекреаційних можливостей є не пріоритетом їх використання, а як фактор розвитку і існування відповідних регіонів. Не піднесення економіки відсталих районів в рамках державної допомоги, а створення стратегії розвитку виходячи з можливостей та перспектив створення територіальних громад як основного і єдиного територіального, природного, економічного і соціального розпорядника.

Прогнозне планування на місцевому рівні в рамках державного управління має стати головною методологією стратегії регіонального планування – групової форми розселення територіальних громад. В

містобудівній діяльності є необхідність розглядати територіальну громаду, як конкретний об'єкт першого рівня ієрархії регіонального планування в виду її чітких економічних, адміністративних, соціальних, фінансових, природних та інших можливостей. Стратегія розвитку територіальних громад стане конкретним завданням на розробку концепції містобудівних та архітектурних можливостей, та перспектив. Такі принципи місцевого самоврядування, як народовладдя, законність, відкритість, колегіальність, субсидіарність, спроможність, самостійність, державність, захищеність, вимагають не тільки нової містобудівної стратегії, але і оновлення її форм діяльності, а саме нових нормативних баз, законодавчих актів, форм та видів проектної документації, перегляду дозвільної та узгоджувальної системи, ведення супроводжувальної діяльності в архітектурі за дотриманням вимог проектних рішень.

Поєднання інтересів держави з інтересами територіальних громад в сфері територіального усвідомлення можливостей максимально толерантного розвитку залежить від того наскільки вірно буде розбудована стратегія самого розвитку не на проживання, а на збагачення. І чи не головна роль в цьому буде належати містобудівній науці і практиці яка здатна поєднати всі галузі діяльності територіальних громад, районів, регіонів і держави як єдиного цілого мовою зрозумілою всіма сферами суспільства.

Список використаних джерел

1. Білоконь Ю.М. Регіональне планування (сутність та значення). Навчальний посібник. За редакцією І.О.Фоміна. Укрархбудінформ. Київ, 2001.
2. Закон України Про місцеве самоврядування: Розвиток місцевого самоврядування в Україні. Липень – жовтень 2014р. К. : ІКЦ «Легальний статус», 2014.